

Canisterapie

aneb Co se do seriálu nevešlo

■ **Text a foto: Renata Hasilová,**
canisterapeutka, odseriku@gmail.com

➤ Zvíře přímo v zařízení – ano, nebo ne?

Odpověď na tuto otázku není jednoznačná a záleží na více faktorech – například na druhu zvířete. Trvalý pobyt psa v zařízení je možný jen za jasně daných pravidel. Pes musí mít svoje místo, kam za ním klienti nemohou. Potřebuje vést také „normální psí život“ – hlavně mít svého konkrétního pána, nemůže být všech. Potřebuje odpočinek, pravidelné procházky, možnost se vyřádit s dalšími psy. „Páníček“ by se neměl měnit každou chvíli. Jen spokojený pes má totiž lidem co dát.

O něco jednodušší je mít v zařízení kočku. Samozřejmě i v tomto případě je potřeba, aby byla jasně daná odpovědná osoba, která bude sledovat například zdravotní stav kočky, postará se o zabezpečení veterinární péče, hygieny chovu, zabezpečení krmiva apod. Kočka má svůj domov vázaný na konkrétní místo; tam je spokojená (na rozdíl od psa, jehož domov je tam, kde je jeho pán). Je ale třeba počítat s tím, že ne všichni zaměstnanci zařízení musí být milovníky koček a že se může stát, že někomu bude pobyt kočky nebo nutnost o ni pečovat vadit.

Morčata, rybičky, šneci, andulky a další drobné ptactvo mohou být bez problémů v interiéru zařízení, ale opět s tím, že musí být stanovena odpovědná osoba. Klienti se mohou na péči podílet a dělají to rádi, ale nikdy nenesou odpovědnost.

Při správném přístupu se může zvíře v zařízení stát motivací a přirozenou součástí života klientů, je ale třeba určité vedení. Pokud necháme situaci jen tak běžet, může se stát, že klienti začnou považovat zvíře za jakýsi „inventář“, který přehlédnou bez povšimnutí, a pozitivní vliv se poté vytrácí.

➤ Stručně o dalších zooterapiích

■ Hipoterapie a hipoježdění je vedle canisterapie nejznámější zooterapií. Hipoterapie využívá jízdy a cvičení na koni k cílené rehabilitaci klienta. Probíhá pod vedením rehabilitačního pracovníka. Hipoježdění (objevuje se také ter-

mín léčebné pedagogicko-psychologické ježdění) je aktivitou, která se dá využít podobně jako canisterapie k rozvoji psychických, mentálních i fyzických schopností klienta. Klient přichází do nového prostředí, které poznává a učí se v něm orientovat. Učí se nové aktivity, seznamuje se s novými lidmi i s dalšími zvířaty (ve stájích většinou bývají i psi, kočky, kozy, slepice...). Rozšiřuje si komunikační dovednosti i slovní zásobu. Při přímé péči o koně, ale i při dalších aktivitách,

kteří do stáje patří (včetně úklidu), získává nové dovednosti, procvičuje hrubou i jemnou motoriku (vezení kolečka, kartáčování koně, čištění kopyta), získává sebedůvěru (přeci jen vyčistit koni kopyto chce odvahu). Jízda na koni je v tomto případě jen jednou z aktivit. Neměli bychom se snažit o žádné složité cviky, spíše o uvolnění, hru, získání sebejistoty, protože mechanika pohybu koně a jeho přenos na jezdce je složitá a využití patří do rukou odborníka.

■ Felinoterapie, aktivity s kočkami, se využívá mnohem méně než canisterapie. Důvodem jsou rozdíly v jejich povaze. U koček se také potřeba a zájem o kontakt během jejich života více mění. I s kočkami se dá pracovat cíleně jako se psy, česat je, mazlit se s nimi, polohovat. Předání kočky při polohování působí jako vibrační masáž. Setkala jsem se na jednom kurzu s fotografiemi, kdy klient polohoval se psem pod nohama a s kočkou schoulenou na prsou. Jsou senioři, kteří dávají přednost kočce před psem, protože tak byli celý život zvyklí – kočka byla u každé chalupy. Hlazení kočky působí blahodárně na uvolnění rukou i celkové psychické uvolnění klienta. Kočka může bydlet v zařízení a stává se tak součástí života klientů, prvkem, na který byli zvyklí a který navozuje domácí pohodu.

Ukázky hiporehabilitace – sdružení Piafa, veletrh Rehaprotex

4. díl

Hipoježdění (léčebné pedagogicko-psychologické ježdění) zahrnuje řadu aktivit pro děti i dospělé

■ Kozy a další farmová zvířata se u nás v ČR využívají pro zooterapie zatím poměrně málo, ale i jejich čas přichází. I tady je možná návštěvní služba (setkala jsem se s návštěvami kůzletek na DS). Druhou možností je chov těchto zvířat přímo u zařízení, tam, kde to podmínky dovolují. Kozy či ovce mohou pomáhat

s údržbou zahrady spásáním a zároveň jsou motivací pro klienty k vyjítí z pokojů na zahradu. Klienti mohou být zapojeni do péče o zvířata, navazují se zvířaty vztah, pozorují je, krmí... Celkově je ale potřeba počítat s tím, že chov zvířat je pro zařízení závazek a také finanční náklad.

■ Drobná zvířata (morče, králík, rybičky, andulky a další ptactvo) jsou v současné době v zařízeních chována poměrně často. Vždy je třeba dbát na naplnění jejich životních potřeb, ať jde o krmení, životní prostor (velikost a typ klece, možnost volného pohybu), hygienu nebo veterinární péči. Akvárium plní funkci estetickou, zútulňuje prostředí, milovníci přírody mezi našimi klienty rybičky rádi pozorují. Ptáci a drobní hlodavci umožňují i intenzivnější využití, fyzický kontakt, jsou aktivnější. Volba konkrétního zvířete záleží na okolnostech. Ne vždycky se podaří, aby zvíře bylo kontaktní – jedno morče může být obrovský mazal, druhé na sebe nenechá sáhnout. Pak je na nás rozhodnout, co dál, za zvíře neseme odpovědnost. Je dobré kupovat zvířata z prověřených chovů, odchovaná v co nejužším kontaktu s člověkem, dokrmovaná ptáčata, hlodavce zvyklé na lidský dotek. Tak uděláme maximum proto, aby si naši klienti mohli zvířata užívat. Než se pro určité zvíře rozhodneme, konzultujeme rozhodnutí s chovateli. Sama například dávám přednost morčeti před zakrslým králíčkem. >>>> 26

Ukázky hiporehabilitace – sružení Piafa, veletrh Rehaprotex

««« 25

Důvodů je několik, například to, že ve chvíli, kdy se králíček rozhodne se skočit, jeho silné drápy mohou poměrně intenzivně škrábnout, a to u citlivější pokožky řady starších lidí může být problém... Je potřeba zkušenosti sdílet a domýšlet i drobnosti.

- **Obří šneci.** Využití těchto původem afrických tvorů pro zooterapie nemá dlouhou historii, u klientů se ale setkává s pozitivní odezvou. Tito šneci dokáží komunikovat, navazovat kontakt. Dotek jejich těla na dlani, předloktí apod. je intenzivní. Jsou klidní, lidé se jich nebojí. Působení není až tak aktivizační, jako spíš relaxační, naplňující potřebu kontaktu a doteku. Přitom péče o šneky není náročná, mohou „bydlet“ v zařízení. Klienti se mohou zapojit do péče.

» Zooterapie a veřejnost

Podle mých zkušeností jsou zooterapie jedním z nejlepších způsobů, jak oslovit veřejnost, získat její zájem o sociální služby jako takové, o dobrovolnictví, o podporu finanční, jak jí pomoci navázat kontakt s našimi klienty, jak získat podporu rodinných příslušníků apod. Zvíře je úžasný zprostředkovatel komunikace. O tom, jak působí fotografie klientů se zvířaty, jsem se již zmínila v předchozích článcích. Podobně působí i fotografie zařízení jako takových – akvárium, květiny... To vše oživí prostor a vnese do něj pozitivní prvek.

Veletrhy sociálních služeb jsou ideální příležitostí, jak sociální služby nabízet veřejnosti, a právě ukázky zooterapií otevřou prostor pro další komunikaci, přitáhnou návštěvníky blíž.

Při canisterapeutických vycházkách se psy chodíme do města, do muzeí, do obchodů a všude se setkáváme s úsměvy,

Obří šneci se začínají v zooterapiích objevovat v poslední době

otázkami, lidé si povídají s dětmi. Také cesty na canisterapii (jezdím vlakem, autobusem, MHD) jsou ideální příležitostí k přirozenému informování veřejnosti o sociálních službách a životech klientů. Rodiče často využívají situaci, kdy se jejich dítě chce se psem pomazlit, také k tomu, aby dítěti vysvětlili, proč je pes označený a jak pomáhá. Je dobré být vidět. Práce se zvířaty je jedním z velmi účinných nástrojů integrace handicapovaných do běžného života společnosti. Zvířata otevírají dveře k lidským srdcím.

» Vzdělávání v oblasti zooterapie

Vzdělávání v oblasti sociální péče, a tedy i v oblasti canisterapie a dalších zooterapií, nikdy nekončí. Literatury zabývající se zooterapiemi není na našem trhu příliš, ale najdou se zajímavé tituly. Některé jsou obecnější a slouží pro celkovou orientaci, najdeme ale i knihy z praxe.

- *Canisterapie v teorii a praxi* – praktická publikace z dílny zkušeného canisterapeutického kolektivu Piafa Vyškov
- *Zooterapie ve světle objektivních poznatků* – Kolektiv autorů, editor prof. Miloš Velemínský, nakladatelství Dona
- *Animoterapie aneb Jak nás zvířata léčí* – MUDr. Zoran Nerandžić
- *Vztah člověka a zvířat (překlad studie)* – Využití zvířat ve švýcarských pobytových zařízeních sociálních služeb (možno zakoupit v e-shopu Asociace poskytovatelů sociálních služeb).

Samozřejmě nesmíme opomenout ani „klasickou“ literaturu sociálních služeb, jako je publikace *Lidský vztah jako součást profese* od Karla Kopřivy, osobně mě také velmi oslovila publikace *Práce s emocemi pro pomáhající profese* od Karla Hájka, *Reminiscence – využití vzpomínek při práci se seniory* od H. Janečkové a M. Vackové.

Vzdělávacích kurzů v oblasti zooterapií také není mnoho, v rámci celoživotního vzdělávání je možné studovat hipoterapii i canisterapii na některých vysokých školách, nabídka se ale mění. Kurzy akreditované MPSV občas pořádá například vyškovské sdružení Piafa, byla jsem také na kurzu ve Speciální škole Blansko. Celkově je ale tato oblast stále v počátcích a není lehké se vzdělávat oficiálně. Díky internetu ale můžeme řadu informací najít na stránkách organizací, které se zooterapiím věnují.

» Závěrem

Určitě bychom našli další a další otázky a témata k diskusi. Tato série článků si nekladla za cíl na vše odpovědět. Chtěla jsem poukázat na možnosti zooterapií i na jejich úskalí, povzbudit k jejich využívání, i přesto, že s sebou nesou také odpovědnost vůči našim zvířecím pomocníkům. Pokud máte jakékoli dotazy, nebojte se mě kontaktovat, pokusím se vám poradit, doporučit, nasměrovat vás k někomu zkušenému...

Chtěla bych na tomto místě poděkovat ředitelce společnosti Remedia Plus, z. ú., paní Jarmile Pěčkové za to, že mi kdysi dávno umožnila s canisterapií v Denním stacionáři společnosti začít a vydat se na cestu objevování toho, co mohou naši zvířecí kamarádi přinést do života klientů, ale i do života našeho.

